

Právní aspekty poskytování zdravotní péče

Jolana Těšinová

Diagnóza není více než právo ...

*... právo pacienta nebýt léčen je
silnější než povinnost lékaře léčit ...*

(nález ÚS sp.zn.IV. 639/2000)

*Úmluva na ochranu lidských práv a
důstojnosti lidské bytosti v souvislosti
s aplikací biologie a medicíny*

*Úmluva o lidských právech a
biomedicíně
(96/2001 Sb. m. s.)*

*Úmluva o lidských právech a
biomedicíně:*

*„Non salus, sed voluntas aegroti
suprema lex.“*

*Nikoliv prospěch, ale vůle nemocného
je (pro lékaře) nejvyšším příkazem.*

Úmluva o biomedicíně

Článek 9 - Dříve vyslovená přání

„Bude brán zřetel na dříve vyslovená přání pacienta ohledně lékařského zákroku, pokud pacient v době zákroku není ve stavu, kdy může vyjádřit své přání“

*Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o
zdraví lidu*

(zákon o zdravotních službách)

Dříve vyslovené přání

- Pacient ve stavu, kdy není schopen vyslovit nový souhlas nebo nesouhlas
- Písemné poučení pacienta o důsledcích jeho rozhodnutí lékařem v oboru všeobecné praktické lékařství nebo jiným ošetřujícím lékařem v oboru zdravotní péče, s nímž dříve vyslovené přání souvisí

Dříve vyslovené přání

- Písemná forma
- Úředně ověřený podpis
- Součástí písemné poučení

Dříve vyslovené přání

- Pacient může učinit dříve vyslovené přání při přijetí do péče nebo kdykoliv v průběhu hospitalizace
- Pouze pro poskytování zdravotních služeb zajišťovaných daným poskytovatelem
- Záznam do zdravotnické dokumentace
- Podpis pacienta, zdravot. pracovníka a svědka

Dříve vyslovené přání

- Není třeba respektovat,
 - pokud došlo k takovému vývoji medicíny, že lze důvodně předpokládat souhlas pacienta
- Nelze respektovat
 - nabádání k aktivnímu způsobení smrti
 - pokud by ohrozilo jiné osoby
 - pokud by přerušení započatých úkonů vedlo k aktivnímu způsobení smrti

Dříve vyslovené přání

- Nelze uplatnit u nezletilých osob a pacientů zbavených způsobilosti k právním úkonům!

Svobodný informovaný souhlas způsobilého pacienta

POUČENÍ

PROJEV VŮLE

Právo pacienta na plnou informovanost

- Každý je oprávněn znát veškeré informace shromažďované o jeho zdravotním stavu

Poučení pacienta

- ◆ o ÚČELU a POVAZE poskytované zdravotní péče a každého vyšetřovacího nebo léčebného výkonu, jakož i o jeho DŮSLEDCÍCH, ALTERNATIVÁCH a RIZICÍCH

Forma souhlasu

- ÚSTNÍ souhlas
- souhlas udělený KONKLI~~X~~ENTNĚ (mlčky)
- PÍSEMNÁ forma souhlasu

Souhlas pacienta

- Svobodný
 - je-li dán bez jakéhokoliv nátlaku
- Informovaný
 - je-li pacientovi před jeho vyslovením podána informace

Informovaný souhlas

- Ošetřující zdravotnický pracovník provede záznam do zdravotnické dokumentace o podané informaci
- Mezi podáním informace a provedením výkonu nesmí uplynout doba delší než 30 dnů

Svobodný souhlas pacienta

- Rozhoduje informace přijatá (pacientem) nikoli vyslaná (lékařem)!

Souhlas pacienta

- Pacient má právo nebýt informován pokud o to požádá!
- Souhlas rodinných příslušníků je právně neplatný!
- Právně relevantní souhlas může dát jen způsobilý pacient!

Osoby určené pacientem

- Pacient může při přijetí do péče určit osoby k přijetí informací o jeho zdravotním stavu a současně může určit, zda tyto osoby mohou vyslovit souhlas nebo nesouhlas s poskytnutím zdravotních služeb
- Záznam o vyjádření pacienta - součást zdravotnické dokumentace

Souhlas jiných osob

- Pacient nemůže s ohledem na svůj zdravotní stav vyslovit souhlas (a nejedná se o služby bez souhlasu) – vyžaduje se souhlas:
 - osoby určené pacientem
 - manžela nebo registrovaného partnera
 - rodiče
 - jiné osoby blízké způsobilé k právním úkonům

**ZPŮSOBILÝ PACIENT MÁ
PRÁVO NA ODMÍTNUTÍ
PÉČE BEZ UDÁNÍ DŮVODU!**

Negativní revers

- Odmítá-li nemocný přes náležité vysvětlení potřebnou péči, vyžádá si *ošetřující lékař* o tom písemné prohlášení (revers).
- Pouze písemná forma!!!

Prohlášení o odmítnutí - revers

Poskytování zdravotních služeb se souhlasem - § 34 odst. 4

„... je opakovaně podána informace o jeho zdravotním stavu v rozsahu a způsobem, ze kterého je zřejmé, že neposkytnutí zdravotních služeb může vážně poškodit jeho zdraví nebo ohrozit život.“

Výhrada svědomí

Práva zdravotnického pracovníka § 50

„Zdravotnický pracovník může odmítnout poskytnutí zdravotních služeb pacientovi v případě, že by jejich poskytnutí odporovalo jeho svědomí nebo náboženskému vyznání.“

**NEGATIVNÍ REVERZ JE
NEPLATNÝ, POKUD JSOU
POCHYBNOSTI O
ZPŮSOBILOSTI PACIENTA!**

Neplatný právní úkon

- Rozhoduje způsobilost posoudit následky svého jednání (odmítnutí péče)
- Posouzení způsobilosti – otázka medicínská, nikoli právní!

**ZDRAVOTNÍ PÉČE BEZ
SOUHLASU PACIENTA**

-

**POUZE V PŘÍPÁDECH
STANOVENÝCH ZÁKONEM!**

Zdravotní péče bez souhlasu

- povinné léčení, nosiči
- duševní choroba nebo intoxikace a ohrožení sebe nebo okolí
- nelze vzhledem k zdravotnímu stavu pacienta vyžádat souhlas a jde o neodkladné výkony nutné k záchraně života či zdraví
- osoby zbavené způsobilosti v ohrožení zdraví či života a opatrovník souhlas odmítá

Zákon o zdravotních službách

Hospitalizace pacienta bez souhlasu

- ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí nebo je pod vlivem návykové látky, pokud hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí nelze odvrátit jinak

Omezovací prostředky

K omezení volného pohybu pacienta při poskytování zdravotních služeb lze použít:

- úchop pacienta
- omezení v pohybu ochrannými pásy nebo kurty
- umístění v síťovém lůžku
- umístění v místnosti určené k bezpečnému pohybu
- ochranný kabátek nebo vestu
- psychofarmaka příp. jiné léčivé přípravky ...

**NELZE PŘIPUSTIT, ABY
RODIČE PŘIJÍMALI
ŠKODLIVÁ ROZHODNUTÍ
PRO ZDRAVÍ nebo ROZVOJ
DÍTĚTE!**

(nález ÚS sp.zn.III 459/03)

Zdravotní péče bez souhlasu zákonných zástupců

- Jde-li o neodkladné provedení vyšetřovacího nebo léčebného výkonu nezbytného k záchraně života nebo zdraví dítěte a odpírají-li rodiče souhlas

Zdravotní péče bez souhlasu zákonných zástupců (?)

- *Pokud dítě v daný moment objektivně nejeví žádné znaky poruchy zdraví, pouhá hypotetická možnost zhoršení zdravotního stavu nepostačuje k naplnění zákonných podmínek a tedy k opodstatnění omezení svobody a práva rodičů rozhodovat*

Zdravotní péče bez souhlasu zákonných zástupců (?)

- Skutečnost vedoucí lékaře k závěru, že u novorozence existuje akutní stav opravňující poskytovat zdravotní péči i proti vůli rodičů, musí být náležitě popsány ve zdravotnické dokumentaci

(KS v Brně č.j. 24 C3/2011)

Rozhodování rodičů

- Jeden z rodičů může v rámci své rodičovské zodpovědnosti zastupovat druhého rodiče
- Nelze poskytovat péči proti výslovné vůli jednoho z rodičů (pokud se nejedná o péči neodkladnou)!
- Pokud shoda mezi rodiči chybí rozhodne soud!

Způsobilost k právním úkonům

- *„Názor nezletilé osoby bude zohledněn jako faktor, jehož návaznost narůstá úměrně s věkem a stupněm vyspělosti“*

(Úmluva o biomedicíně)

- *„Nezletilí mají způsobilost jen k takovým právním úkonům, které jsou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku“*

(občanský zákoník)

Nezletilý pacient

Poskytování zdravotních služeb nezletilým osobám - § 35

„Vždy je však třeba zjistit názor nezletilého pacienta, který je s ohledem na svůj věk schopen vnímat situaci a vyjadřovat se.

- vyjádřený názor se zaznamená do zdravotnické dokumentace

Nezletilý pacient

- Souhlas obou rodičů, a to k poskytnutí zdravotních služeb, které mohou podstatným způsobem negativně ovlivnit další zdravotní stav pacienta nebo kvalitu jeho života
- Souhlas alespoň jednoho z rodičů, a to k poskytnutí ostatních zdravotních služeb

Lege artis

—

náležitá odborná úroveň

Pojem „lege artis“

- Právní základ vymezení pojmu lege artis - §11 zákona č. 20/1966 Sb.

„Péče v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy.“

(...dle objektivních možností a konkrétních podmínek..)

**INFORMACE O
ZDRAVOTNÍM STAVU
PACIENTA PODLÉHAJÍ
PRÁVNÍ OCHRANĚ!**

(myslete na to, komu a co
sdělujete!)

Povinná mlčenlivost

- *Každý zdravotnický pracovník je povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděl při výkonu svého povolání.*
- *§55 zákona č. 20/1966 Sb.*

Poskytování informací o zdravotním stavu

SOUHLAS pacienta/
zákonného zástupce

POVINNOST na
základě zákona

Záznam o poskytování informací

- Určení osoby, která může být informována o zdravotním stavu pacienta
- Zákaz podávání informací
- Podpis ošetřujícího lékaře a pacienta

Oznamovací povinnost zdravotnického pracovníka

AKTIVNÍ
ze zákona

PASIVNÍ
na základě žádosti

Přístup ke zdravotnické dokumentaci

- Nezletilý pacient dle rozumové a volní vyspělosti
 - právo rodičů na informace o zdravotním stavu nemůže nezletilý omezit
- Zákonný zástupce, osoby určené
 - omezení ze zákona
- Osoby taxativně vymezené zákonem

Sankce

- Trestní zákoník
- Zákon o ochraně osobních údajů
- Zákon o komorách
- Zákoník práce
- Občanský zákoník
- (Zákon o zdravotních službách)

**Zdravotnická dokumentace a
jiné zápisy o zdravotním stavu
pacienta
jako
zásadní důkazní prostředek!**

Zdravotnická dokumentace

Odborná část

Souhlasová část

INFORMOVANÝ SOUHLAS

NEGATIVNÍ REVERZ

(ZÁZNAM za přítomnosti svědka)

**ZÁZNAM o SOUHLASU S POSKYTOVÁNÍM
INFORMACÍ**

POUČENÍ PACIENTA O PRÁVECH

Právní odpovědnost

Trestněprávní

trestní oznámení - trest

Civilní (soukromoprávní)

postup non lege artis

– žaloba na náhradu škody
na zdraví

psychická újma

– žaloba na ochranu
osobnosti

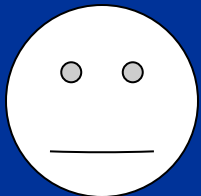
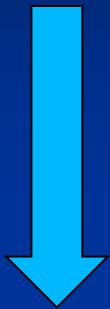
Děkuji za pozornost.

MUDr. Mgr. Jolana Těšinová

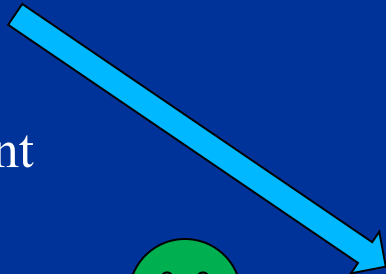
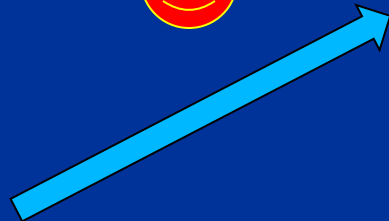
Ústav veřejného zdravotnictví a medicínského
práva 1.LF UK

jolana.tesinova@health.cz

POUČENÍ

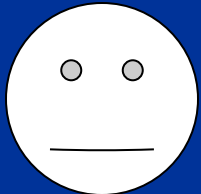
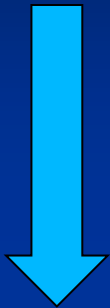
ZPŮSOBILÝ pacient

NEGATIVNÍ REVERZ

ZÁZNAM
za přítomnosti svědka

POUČENÍ

NEZPŮSOBILÝ
pacient

odmítá - zůstává

odmítá - odchází

ZÁZNAM o důvodech
nezpůsobilosti

INFORMOVANÝ
SOULAS
NEGATIVNÍ REVERZ

ZÁZNAM
za přítomnosti svědka